

Afgørelser – Reg. nr.: 04076.00

Fredningen vedrører: Andebjerg Hede, Holmsø
Hede, Vårkobjælde

Domme

Taksationskommissionen

Naturklagenævnet

Overfredningsnævnet **30-01-1967**

Fredningsnævnet **27-06-1966**

Kendelser

Deklarationer

OVERFREDNINGSNÆVNET >

20/1-67

U D S K R I F T

a f

OVERFREDNINGSNÆVNETS KENDELSESPROTOKOL.

År 1967, den 20. januar afsagde Overfredningsnævnet følgende

k e n d e l s e

i sagen nr. 1869/66 vedrørende fredning af matr. nr. 1a, 10e og 11d Holmsø ejerlav, Haverslev sogn.

I den af fredningsnævnet for Hjørring amtsrådsreds den 27. juni 1966 afsagte kendelse hedder det:

"Ved skrivelse af 11. oktober 1965 fremsatte Danmarks Naturfredningsforening overfor nævnet begæring om fredning af matr. nr. 1a, Holmsø ejerlav, Haverslev sogn, af areal 8.800 ha, tilhørende gdr. Niels Godiksen Skovsted, samt af matr. nr. 10e og 11d, sammesteds, af areal henholdsvis 6.5770 ha og 6,6600 ha, tilhørende skovrider E. Laumann Jørgensen. I skrivelsen anføres følgende:

"Arealet, der ønskes fredet, ligger i det store og hele hen som hede bevokset med bjergfyrgrupper, krat af bævreasp og for matr. nr. 1a's vedkommende med en nyplantning på ca. 4 - 5 ha af ca. $\frac{1}{2}$ m højde. Mod nord og vest begrænses arealet af Tingskoven, en privatejet fredskov på godt 500 ha, mod syd er grænsen næsten sammenfaldende med Aalborg-Thisted-Fjerritslev privatbane.

Arealet udgøres af syd- og østhældende skrænter, hvorfra der er en meget smuk udsigt over Limfjorden og til de fredede Alsbjerg bakker m.v. I den vestlige del på matr. nr. 10e ligger en fredet gravhøj, som er det centrale udsigtspunkt til omegnen og

til selve hedearealerne. For gående trafik er der adgang til højen vestfra ad et skovspor og en sti over heden, en afstand på ca. 350 m. I den sydvestlige del af området gennemskæres skrænterne af hulveje fra oldtiden.

Arealet er voksested for den her i landet meget sjældne, smukke vårkobjælde (*Pulsatilla vernalis*), som først opdagedes som tilhørende den danske flora i 1867, udbredelsen her i landet er vist på vedlagte kort.

Også uden for Danmark har arten en usammenhængende udbredelse.

Vårkobjælden har meget specielle krav til voksestedet, og dens sjældenhed hænger sammen hermed: Den findes kun på mager (gruset) bund i heder, ofte på sydhæld, hvor lyngen ikke slutter tæt, og hvor rensdyrlav dominerer bundvegetationen. Som følge af hedernes opdyrkning og tilplantning reduceres artens mulige voksesteder hastigt, og det er derfor af vigtighed gennem fredning at sikre nogle af lokaliteterne.

Hele det omhandlede areal ligger - bortset fra et lille område i syd - indenfor 300 m fra fredskov. Der findes ingen bebyggelse på eller nær arealet.

Der nedlægges følgende fredningspåstand:

Arealet må ikke tilplantes, og eksisterende plantninger skal afvikles inden for en 5-årig periode fra fredningens ikrafttræden.

Terrænformerne må ikke ændres, således må bortgravning af sand og grus samt fjernelse af sten ikke finde sted.

Opførelse af bygninger, skure, master og skæmmende indretninger skal ikke være tilladt.

Arealerne må ikke benyttes til camping.

Sprøjtning med ukrudts- og insektbekæmpende midler må

ikke finde sted.

Planter må ikke opgraves og blomster ikke plukkes (angives med skilt).

Offentligheden skal kun have adgang til gravhøjen (udsigtspunktet) fra Bonderup-Lerup vejen ad skovvejen og stien over heden. Af hensyn til brandfaren og for at modvirke slid på heden samt for at beskytte vårkobjælden skal almindelig adgang til arealet herudover ikke være tilladt.

De påtaleberettigede skal have ret til - for at opretholde områdets karakter af hede - at foretage de nødvendige skridt til at fjerne bjergfyr og selvsåede nåletræer samt foretage periodisk afbrænding af heden."

Fredningsbegæringen har været forelagt Naturfredningsrådet, der i skrivelse af 18.januar 1966 blandt andet har udtalt:

"Idet naturfredningsrådet hoslagt tilbagesender sagen vedrørende fredning af hedearealer i Han Herred, Haverslev sogn, med forekomst af vårkobjælde, *Pulsatilla vernalis*, skal rådet udtale, at sagen kan anbefales stærkt. *Pulsatilla vernalis* er en af de få bjergplanter, der kan gro hos os, og den hører til vore interessanteste og tillige sjældneste arter. Da den er meget smuk og storblomstret, er den udsat for efterstræbelse af folk med stenhøje, eller herbariesamlere. Den er flere andre steder i Jylland i stærk tilbagegang. Den hedetype, som vårkobjælde foretrækker, er altid artsrig. Derfor vil fredning næsten altid medføre, at mange andre hel- eller halvsjældne arter fredes ved samme lejlighed."

Nævnet har bekendtgjort fredningsbegæringen i Statstidende og Fjerritslev avis for 22.oktober 1965.

I samme blade har nævnet indkaldt til besigtigelse og møde den 1.marts 1966 kl. 11, hvorhos ejere og panthavere er særskilt

indvarslet til mødet ved skrivelse af 14.februar 1966.

Det foreslåede fredningsområde er indtegnet på et i sagen fremlagt kort i målestoksforhold 1:4000, hvorhos der er fremlagt et luftfotografi af området, fotografier optaget i området af blomstrende vårkobjælde (*Pulsatilla vernalis*), samt et arbejdskort visende udbredelsen af vårkobjælden i Danmark.

Under besigtigelsen og det efterfølgende møde oplystes det, at matr. nr. 10e er ryddet for selvsåning, og at skovrider Laumann Jørgensen ville kunne påtage sig rydning af matr. nr. 1ld for et beløb på 5.000 kr. Gårdejer Skovsted har ryddet den nordlige del af matr. nr. 1a med henblik på plantning. På ca. 5 ha af matr. nr. 1a har han med bistand af Det danske Hedeselskab i efteråret 1955 plantet ca. 19.500 rødgran og ca. 6.500 ædelgran. Gårdejer Skovsted mente, at det var tvivlsomt, hvad der ville kunne indvindes ved salg af juletræer, såfremt arealet skulle afdrives på 5 år, og han ville derfor i tilfælde af fredningens gennemførelse helst give helt afkald på plantningen og ikke have noget med rydningen af matr. nr. 1a at gøre. Landinspektør Dissing, Hjørring, der repræsenterede fredningsplanudvalget for Hjørring og Thisted amter på mødet erklærede, at udvalget ville kunne påtage sig rydning af matr. nr. 1a for et beløb på 5.000 kr.

Afdelingsleder S. Ødum, Danmarks Naturfredningsforening, anbefalede fredningen, især under henvisning til vårkobjældens sjældne forekomst. Han fandt ikke en egentlig plantefredning tilstrækkelig, men fremhævede, at en arealfredning var nødvendig for at sikre plantens naturlige milieu.

Landinspektør Dissing, Fredningsplanudvalget, anbefalede på udvalgets vegne fredningen. Udvalget lagde først og fremmest vægt på de videnskabelige synspunkter, og der var næppe grund til

at sikre offentligheden adgang i videre omfang. Der burde formentlig anlægges en rastepads ved Bonderupvejen.

Skovrider Laumann Jørgensen anbefalede fredningen under henvisning til forekomst af vårkobjælde, oldtidshøjen, sporene af oldtidsveje og den smukke udsigt. Han ville såfremt fredningen gennemførtes i sin helhed, ikke gøre krav på erstatning for fredning af matr. nr. 10e og 11d og ville som nævnt påtage sig rydning af matr. nr. 11d for 5.000 kr. Der måtte sikres offentlig adgang til oldtidshøjen på en måde, der så vidt muligt sikrede mod slid og brandfare. Han havde ikke noget imod, at der udlægges en mindre parkerings- og rastepads ved skovvejens udmunding i Bonderupvejen.

Gårdejer Skovsted havde intet at indvende mod den begærede fredning, men anførte, at den ville afskære ham fra enhver økonomisk udnyttelse af arealet i fremtiden. Han påstod sig derfor tilkendt en erstatning på 40.000 kr. og var til gengæld indforstået med, at det offentlige foretog rydning af matr. nr. 1a, når man måtte ønske det, og at det offentlige oppebar de indtægter, der måtte kunne opnås ved salg af træer fra plantningen. Han oplyste, at hans andel i udgifterne ved plantningen i 1955 havde andraget 2.402 kr. 48 øre. Han forbeholdt sig jagt og bærplukning, men havde intet at indvende imod, at der i rimeligt omfang blev givet adgang for besøgende, herunder navnlig i studieøjemed.

Nævnet finder, at betingelserne for fredning er tilstede, idet bevarelsen af den sjældent forekommende vårkobjælde (*Pulsatilla vernalis*) er af væsentlig naturvidenskabelig og undervisningsmæssig interesse. Området er iøvrigt på grund af oldtidshøjen og sporene af oldtidsveje af betydelig historisk interesse samt af en sådan skønhed, herunder den smukke udsigt, at dets bevarelse er af væsentlig betydning.

Det bemærkes, at det af et under sagen fremlagt kort fremgår, at matr. nr. la med undtagelse af ca. 2000 m² i sydøstlige hjørne ligger inden for skovfredningslinien fra tilgrænsende skov. En mindre del af matr. nr. la ligger endvidere indenfor fredningsgrænsen om den på matr. nr. 10e beliggende oldtidshøj.

Efter et skøn over plantagens værdi for gårdejer Skovsteds ejendom finder nævnet under hensyn til de allerede i medfør af § 25, stk. 2 og § 2, stk. 1, i lov om naturfredning gældende rådighedsindskrænkninger, at den samlede erstatning for afsavn af plantagen, rådighedsindskrænkninger iøvrigt samt for ulemper ved den begrænsede offentlige adgang, passende kan bestemmes til 20.000 kr., hvortil kommer 5.000 kr. som det findes rimeligt at yde for rydning af matr. nr. la for plantage og selvsåning. De nævnte 5.000 kr. udbetales i forståelse med gårdejer Skovsted til fredningsplanudvalget for Hjørring og Thisted amter, der har påtaget sig rydning af arealet, efter at gårdejer Skovsted havde erklæret, at han helst så sig fritaget herfor.

For så vidt angår matr. nr. 10e og lld har skovrider E. Laumann Jørgensen givet afkald på erstatning for selve fredningen og har alene påstået sig tilkendt 5.000 kr. for rydning af matr. nr. lld, hvilket beløb skønnes passende."

Konklusionen er sålydende:

"Det på vedhæftede kort indtegnede areal, matr. nr. la, 10e og lld af Holmsø ejerlav, Haverslev sogn, Han Herred, stort ca. 22 ha, med pletvis bevoksning af vårkobjælde (*Pulsatilla vernalis*) fredes.

Arealet må ikke tilplantes, og eksisterende beplantning skal fjernes inden 5 år fra kendelsens afsigelse.

Terrænforholdene må ikke ændres, grus og sand må ikke graves, sten må ikke borttages. Planter må ikke opgraves og blomster

ikke plukkes. Sprøjtning med ukrudts- insektbekæmpende midler må ikke finde sted.

Arealet må ikke bebygges, ej heller må der opstilles master, boder, skure eller andre skæmmende indretninger, ligesom arealet ikke må benyttes til camping.

De ifølge lovgivningen, navnlig § 25, 2 og § 2 i lov om naturfredning, fastsatte rådighedsindskrænkninger er fortsat gældende.

Offentligheden skal ad en skovvej fra Bonderup - Lerup vejen have adgang til oldtidshøjen. Der kan ved skovvejens udmunding i Bonderupvejen ved fredningsmyndighedernes foranstaltning og uden udgift for ejeren anlægges en mindre parkerings- og rasteplads. Iøvrigt skal der kun være begrænset adgang til arealet i studieøjemed og lignende.

De påtaleberettigede skal have adgang til at lade foretage nødvendig pleje af arealet, således at det bevares som hede og ryddes for selvsåning.

Fredningen er ikke til hinder for ejernes adgang til jagt og bærplukning i hidtidigt omfang. Arealerne må kun afgræsses efter nærmere aftale med fredningsmyndighederne.

Der tillægges ejeren af matr. nr. 1a, gdr. Niels Godiksen Skovsted, i erstatning 20.000 kr. med renter 6% årlig fra kendelsens dato, samt 5.000 kr. for rydning af matr. nr. 1a, hvilket beløb udbetales til Fredningsplanudvalget for Hjørring og Thisted amter.

Der tillægges ejeren af matr. nr. 10e og 11d, skovrider E. Laumann Jørgensen, 5.000 kr. for rydning af matr. nr. 11d.

De nævnte beløb udredes med 3/4 af statskassen og 1/4 af Hjørring amtsfond og de i amtsråds kredsen værende købstæder efter folketal ifølge sidste folketælling.

Ingen andre end ejerne har givet møde under sagen med krav om erstatning eller andel i erstatning.

Kendelsen tinglyses forud for pantegæld på matr. nr. 1a, 10e og 11d, Holmsø ejerlav, Haverslev sogn, med påtaleret for fredningsnævnet for Hjørring amtsrådsreds.

Kendelsen kan inden 4 uger efter forkyndelsen indankes for Overfredningsnævnet, Nyropsgade 22, København V."

Kendelsen er forelagt Overfredningsnævnet i medfør af naturfredningslovens § 19, stk. 3.

Overfredningsnævnet har den 13. september 1966 besigtiget de fredede arealer og forhandlet med de to i sagen interesserede lodsejere samt med repræsentanter for fredningsnævnet, fredningsplanudvalget for Hjørring og Thisted amter, Haverslev-Bejstrup sogneråd samt Danmarks Naturfredningsforening.

Efter aftale med ejeren af matr. nr. 10e, Holmsø, skovri-der E. Laumann Jørgensen, kan den foran omhandlede parkerings- og rasteplass anlægges således, at den strækker sig 10 m fra landevejen og 25 m til hver side fra skovvejen, således at den kan blive på i alt ca. 500 m².

Det er en forudsætning for parkeringspladsens etablering, at amtsvejvæsenet giver tilladelse under hensyn til eventuelle udkørselsproblemer.

Da Overfredningsnævnet i øvrigt kan tiltræde det af fredningsnævnet i sin kendelse anførte, vil denne være at stadfæste med de af det foranstående følgende ændringer.

Et kort, nr. Hj. 142, over det fredede område, der udgør ca. 22 ha er vedhæftet nærværende kendelse.

T h i b e s t e m m e s :

Den af fredningsnævnet for Hjørring amtsrådskreds den 27. juni 1966 afsagte kendelse vedrørende fredning af matr. nr. 1a, 10e og 11d Holmsø ejerlav, Haverslev sogn, stadfæstes.

I erstatning udbetales til

skovrider E. Laumann Jørgensen,

Syvestjernen, Hareskov St.

for rydning af matr. nr. 11d 5.000 kr.

gårdejer Niels Godiksen Skovsted,

Holmsø pr. Bonderup 20.000 kr.
med renter 6% p.a. fra 27/6-66 til betaling sker.

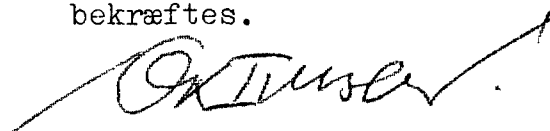
Samt yderligere 5.000 kr.
der udbetales fredningsplanudvalget for Hjørring og
Thisted amter for rydning af matr. nr. 1a.

Ialt: 30.000 kr.

Erstatningsbeløbet 30.000 kr. med renter som ovenfor anført udredes med 3/4 af statskassen. Den sidste 1/4 af Hjørring amtsfond og de i amtsrådskredsen beliggende købstadkommuner efter folketal i henhold til den senest offentliggjorte folketælling.

Udskriftens rigtighed

bekræftes.

O. Kjærgaard Iversen

FREDNINGSNÆVNET >

Notet i Ofn kendelse af 20/1-67

REG. NR. 4076.

27/6
/6

År 1966 den 17. juni afsagde fredningsnævnet for
Hjørring amtsrådskreds i sag

nr. 1696/1965: Fredning af matr. nr. la, loe og lld,
Holmsø ejerlav, Haverslev sogn, Han herred,
sålydende

k e n d e l s e:

Ved skrivelse af 11. oktober 1965 fremsatte Danmarks Naturfredningsforening overfor nævnet begæring om fredning af matr. nr. la, Holmsø ejerlav, Haverslev sogn, af areal 8,800 ha, tilhørende gdr. Niels Godiksen Skovsted, samt af matr. nr. loe og lld, sammesteds, af areal henholdsvis 6,5770 ha og 6,6600 ha, tilhørende skovrider E. Laumann Jørgensen. I skrivelsen anføres følgende:

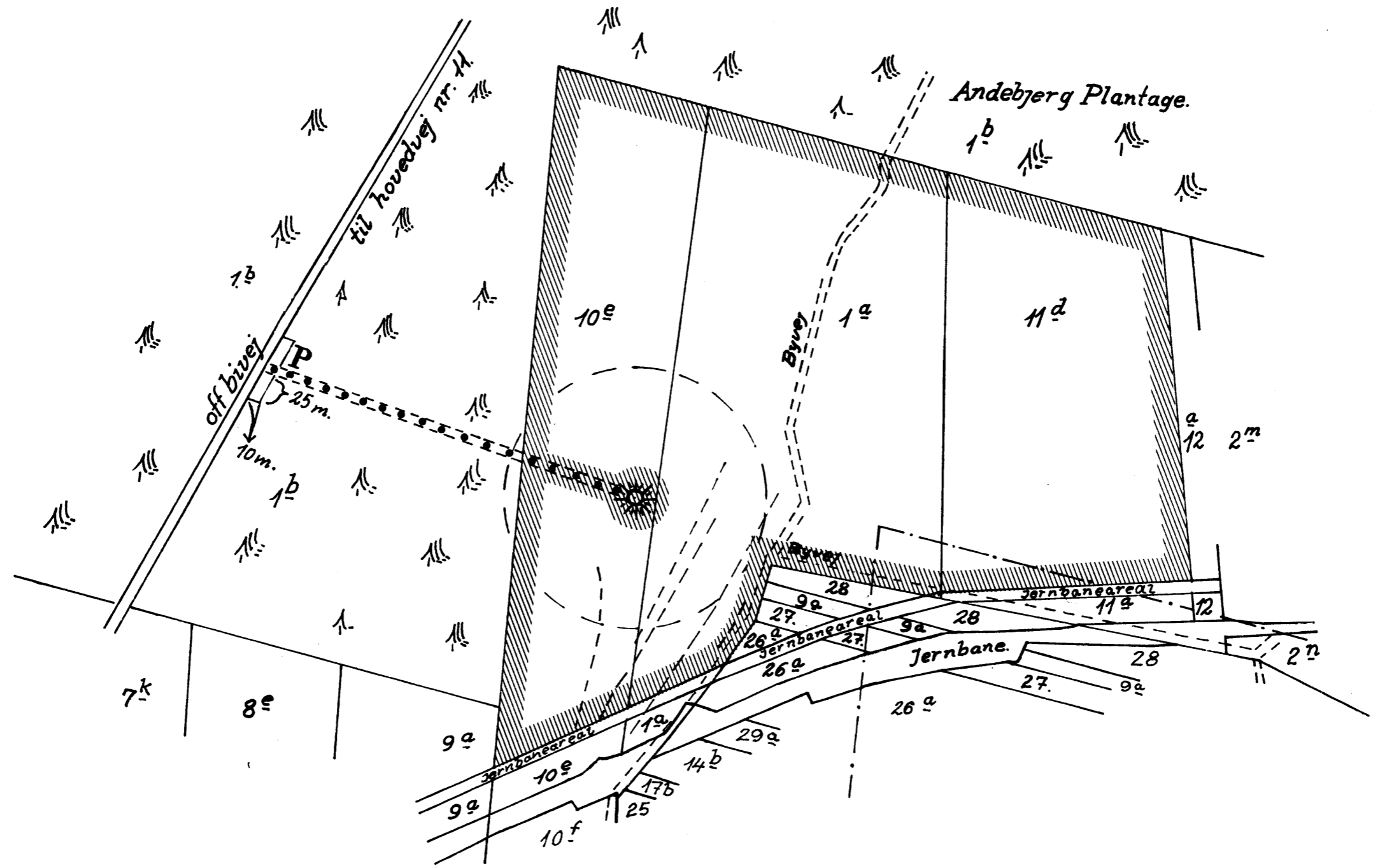
"Arealet, der ønskes fredet, ligger i det store og hele hen som hede bevokset med bjergfyrgrupper, krat af bæverasp og for matr. nr. la's vedkommende med en nyplantning på ca. 4 - 5 ha af ca. $\frac{1}{2}$ m højde. Mod nord og vest begrænses arealet af Tingskoven, en privatejet fredskov på godt 500 ha, mod syd er grænsen næsten sammenfaldende med Ålborg-Thisted-Fjerritslev privatbane.

Arealet udgøres af syd- og østhældende skrånter, hvorfra der er en meget smuk udsigt over Limfjorden og til de fredede Alsbjerg bakker m.v.. I den vestlige del på matr. nr. loe ligger en fredet gravhøj, som er det centrale udsigtspunkt til omegnen og til selve hedearealerne. For gående trafik er der adgang til højen vestfra ad et skovspor og en sti over heden, en afstand på ca. 350 m. I den sydvestlige del af området gennemskæres skrånterne af hulveje fra oldtiden.

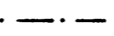

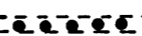
Arealet er voksested for den her i landet meget sjældne, smukke vårkobjælde (*Pulsatilla vernalis*), som først opdagedes som tilhørende den danske flora i 1867, udbredelsen her i landet er vist på vedlagte kort.

KORT>

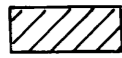
)

Holmsø.
Haverslev sogn.
Han herred.
ca. 1:4000.

- Oldtidsveje.
- Fredskovsgrænse (300m).
- Fredet gravhøj.
- Fredet areal.
- Den i kendelsen omtalte skovsti.
- P** Den i kendelsen omtalte
Parkeringsplads.

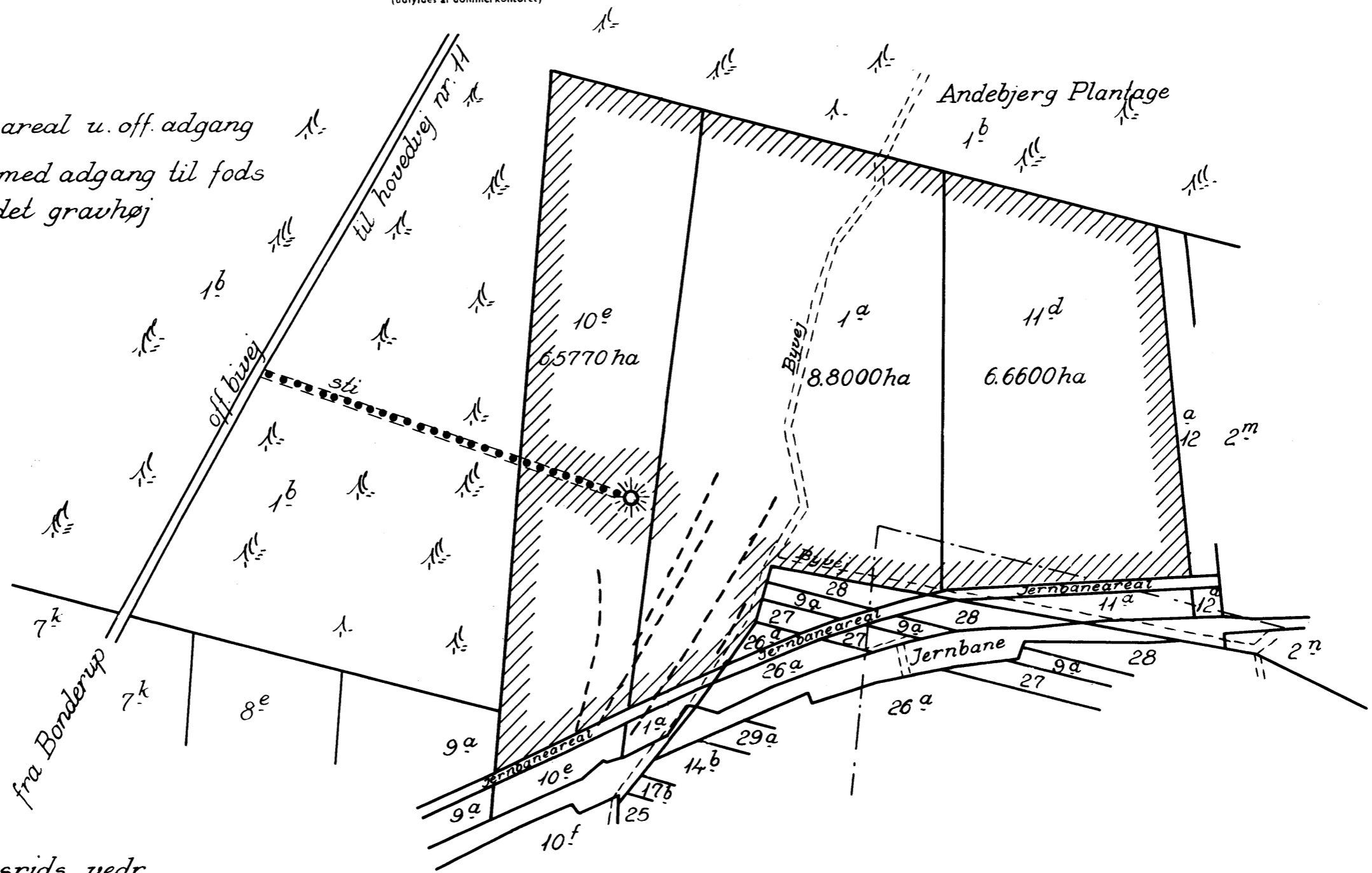
Naturfredningskonsulentens kontor København d. 16/12 -
By: HOLMSØ
Sogn: HAVERSLEV SOGN.
Plan nr. HJ - 142.

Fredet areal u. off. adgang

Off. sti med adgang til fods til fredet gravhøj

Tinglysningsrids vedr.
matr. nr. 1a, 1b, 10e og 11d
Holmsø

Haverslev sogn
Han herred
Hjørring amt

Udfærdiget i maj 1966 af
Fredningsplanudvalget for
Hjørring og Thisted amter

[Signature]
landinspektør

ca. 1:4000

- Oldtidsveje
- Fredskovsgrænse (300m)
- Fredet gravhøj

At denne kort-genpart er nøjagtig genpart af det originale kort vedrørende ejendommen(e)

matr. nr. 1a, 1b, 10e og 11d
attesteres herved. Hjørring d. 18. maj 1966

Navn: *[Signature]*

Justitsministeriets genpartkalkuleret. Til kort.